

Door Frans Verkade

Zijn naam klonk veel belovend. Egbert de Goede. Ondanks dat allerlei kwajongenspraktijken uit het Zwartsluis van de achttiende eeuw op hem eveneens een beroep doen, weet hij zich op één keer na in een vroom en fijn leven te bewaren, afgezonderd van de "wereld". Hij maakt zich ook doordeweeks sterk voor het bezoeken van de kerk. Niet dat hem dat altijd rust brengt. Integendeel zelfs. De Goede presteert het later uit protest om in de kerk heel andere woorden te zingen dan de dominee heeft opgegeven. Kortom, een markant figuur, die nu nog onze aandacht vraagt.

Het is de historicus F.A. van Lieburg aan wie we het hebben te danken dat het één en ander van de Sluziger en zijn leefwereld aan de vergetelheid is ontrukkt. Van Lieburg deed onderzoek naar het leven van twintig vromen, in de volksmond vaak aangeduid met namen als "de zwaren" of "de fijnen".

Hij las hun overpeinzingen, bestudeerde deze gegevens vanuit verschillende invalshoeken en bundelde het resultaat in het ruim 250 pagina's tellende boek "Levens van vromen". Het werd uitgegeven door De Groot Goudriaan te Kampen.

Het valt een lezer in het boek snel op dat De Goede de enige vertegenwoordiger van het noordelijk landsdeel is. De meesten blijken afkomstig uit Holland, Zeeland en Gelderland. Eveneens raak je onder de indruk van hun zeer terug getrokken leven dat er geestelijk vaak diep door gaat.

Egbert werd op 27 mei 1773 geboren als jongste zoon van een "scheepssjouwer" in het Noordwestoverijsselse stadje geboren. Daar wachte hem een strenge opvoeding. Vloeken of "uitspattende" zonden werden niet getolereerd.

Hij is 23 jaar oud als hij door een pokkenepidemie wordt aangetast en z'n moeder aan de gevolgen van deze ziekte overlijdt. Vier jaar later ontdekt Egbert Machteltje Brouwer. Met deze niet minder "fijne" christen treedt hij enkele jaren later in het huwelijk. De langste tijd in Zwartsluis ligt dan achter de rug omdat De Goede wordt benoemd als "stadsbruggebaas en scheepstimmerman" van de Gelderse stad Doesburg.

Van de twaalf kinderen die het echtpaar wordt toevertrouwd, blijken twee al bij de geboorte dood te zijn en twee gehandicapt. Voordat "vader De Goede" in 1852 overlijdt heeft hij de reeds de meeste kinderen zien heengaan.

Al met al een "zwaar" leven, om dan eerst nog maar te zwijgen over de oorlogsprikelen die hij in Doesburg doormaakte en daar in 1845 in een autobiografie beschreef.

Jong geleerd

De ernst van het geloof blijkt er bij de jongen al vroeg in te zitten. Maakten anderen kinderen zich druk voor allerlei spelen Egbert wees hen erop "dat je bekeerd moet worden en anders naar de hel gaat". In zijn bangheid zondert hij zich als jochie van acht of negen al af in het bos om te bidden.

Zoals geschreven, één keer gaat het mis. Puber Egbert doet mee aan de "straatschenderij van de goddelooste jongens". Nog geen vloeken, zweren, drinken of violdansen maar kaartspel komt op tafel. Het gaat hem zelfs zo goed af dat hij acht stuivers wint. Het is tevens de laatste keer geweest. Hij wil ook niets weten van activiteiten op de "sabbat" voor een Oranjefeest. Wel is hij te porren voor een "muziekgezelschap" in z'n woonplaats dat zich verlustigt in de liederenbundels van Rutger Schutte.

Als hij reeds drie keer uit het water is gered en de pokken in 1796 in het Overijsselse stadje hun ronde hebben gedaan is de maat voor Egbert vol. Hij acht de tijd voor een drastische levensverandering aangebroken.

Crisis

Dit blijkt makkelijker gezegd dan gedaan. Behalve veel bidden doet hij niets als huilen. Soms verlaat hij met z'n aanstaande echtgenote en zus het huis om op de dijk over hun zonden te schreien en andere momenten begeeft hij zich op weg om zich te verdrinken "want Gods toorn leek definitief". Z'n vader moet hem soms tot bedaring brengen als hij de dood voor ogen ziet.

In deze tijd bezoekt hij ook de doordeweekse samenkomsten van gelovigen (conventikels) ten huize van ouderling Van Riezen en bij een predikantsweduwe.

Een "bekeerde" schoolmeester wijst hem de weg en zingend stapt hij in bed. Tijdens volgende samenkomsten (ook bij "kuiper" Hestie) voert hij het hoogste woord.

Ondertussen heeft ook z'n aanstaande vrouw een danige verandering ondergaan. Tijdens een preek van ds. J. Duym over de "droefheid naar God" werd ze in haar hart getroffen. De verkering komt er even door in de verdrukking. Vervolgens bezoeken de twee regelmatig kerkdiensten en vrome gezelschappen waar opmerkelijk genoeg "meest jonge meisjes" aanwezig zijn. Voor de godsdienstige samenkomsten wordt ook de Meppeler kerk bezocht, waar dan ds. G.A. van Riemsdijk en G. Smit werkzaam zijn. De voorganger blijkt "een verleident predikant".

Naar Doesburg

Egbert blijkt gaandeweg zo goed bespraakt te zijn dat hij dacht nog eens predikant te worden. Maar de weg loopt anders. De Goede reageert op een oproep voor een "stadsbruggebaas en sloopstimmerman" in Doesburg. Deze plaats kende uit het verleden evenals Zwartsluis bijzondere samenkomsten van gelovigen in huiselijke kring.

Op de heenweg naar het stadje raakt hij het spoor bijster. Een gebed brengt uitkomst. Hij schrijft erover "toen iets van de dienst der engelen ondervonden te hebben".

Het leven in z'n nieuwe woonplaats blijkt een niet minder spannende dagen te worden. Eerst is er de beruchte Franse tijd die aan deze omgeving niet onberoerd voorbijgaat. Wekelijks belegt de nieuwe sloopstimmerman op donderdagavond een "biduur" voor belangstellende stadgenoten, die er ook hun geestelijke ervaringen kwijt kunnen.

De Goede is ervan verzekerd dat God Doesburg zal redden. Hij voorziet dat hijzelf "midden in het vuur de val van de Fransen zal zien". Zo gaat het. In 1813 trekken de Pruisen en Russen de IJsselstad binnen om haar van de Franse overheersers te bevrijden. Terwijl de kogels om z'n oren vliegen verricht De Goede vertrouwend op God z'n werk. Hij moet een gezonken schip onder de brug bergen. Hij voelt zich zo dichtbij God dat hij weer thuis gekomen afrekenet met "een hand vol porselein". "Weg wereld, ik wil er niet meer van hebben, ik heb aan God alleen genoeg", uitsprekend.

Tegen inenting

In de strenge winter van 1809 breken de dijken door. Urenlang werkt de brugwachter in natte kleren door. Het zou een jarenlange "sukkeling" opleveren. In hetzelfde jaar snellen de kinderpokken door het land. Ondanks de verplichting voor een inenting weigert De Goede. Drie kinderen worden als enigen in heel Doesburg aangetast. Ze blijven gespaard.

Door andere motieven ontvallen enkele kinderen het gezin. De jonge Hendrik Jan, een wonderkindje, reeds op vierjarige leeftijd. In het gebed wordt het z'n vader getoond dat Jezus dit kind heeft aangenomen.

Op de Nieuwjaarsdag van 1827 lijkt het in de brugwachterswoning wel Pinksteren. Vier kinderen en de dienstbode worden onder een gebed van vader al schreiend, snikkend en zingend bekeerd.

In de dagen van de Afscheiding worden de godsdienstige bijeenkomsten bij de timmerman uitgebreid. De Goede blijkt geen nieuwe kerk te willen stichten maar kan zich evenmin in de uitgangspunten van de hervormde gemeente vinden.

Tegen gezangen

Zo blijkt het allerminst op te hebben met de in 1807 ingevoerde Evangelische Gezangen, die her en der op de liederenborden verschenen. Met de omstreden invoering van de Psalmberijming 1773 heeft hij nooit moeite gehad, maar over de nieuwe kerkliederen merkt hij op dat ze in menig opzicht afwijken van de "oude beproefde gereformeerde leer".

Hij - en zijn vrouw en kinderen - weigeren dus deze teksten mee te zingen. Wanneer een mede-kerkganger hem een boek aanreikt, schudt hij resoluut van neen. Daarentegen vraagt hij God soms, niet zonder resultaat, of hij een verwarring onder het gezang wil geven. Wanneer een gezang wordt opgegeven met dezelfde melodie als een psalm schaamt De Goede zich er niet voor een heel andere tekst in te zetten.

Sowieso durft hij z'n omgeving met het bijzondere geloofsleven te confronteren. Ook op de scheefswerv schaamt Egbert er zich niet voor om tijdens het werk openlijk op de knieën te gaan om "alleenspraak met God" te houden. Het valt zelfs voor dat hij 's morgens zodanig in de genieting van Gods nabijheid ontwaakt dat hij besluit een dag vrij te nemen van het werk.